

เมื่อใบหน้ากระตุกครึ่งซีก

ศ.นพ.นิพนธ์ พวงวรินทร์

ภาควิชาอายุรศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

หน้าตาคนเราถือเป็นส่วนสำคัญของร่างกายที่ทุกคนต่างทำให้ใบหน้าของตนดูงามเป็นที่น่าพบเห็น แต่มีบางคนที่ประสบภาวะใบหน้ากระตุกครึ่งซีก ทำให้รู้สึกไม่มั่นใจเสียบุคลิก แล้วจะอย่างไรเรามีคำตอบให้คุณค่ะ

รู้จักอาการ

ภาวะใบหน้ากระตุกครึ่งซีก เป็นโรคที่พบมากในชาวเอเชียสาเหตุยังไม่แน่ชัด พบได้ทั้งหญิงชายโดยเฉลี่ยอายุประมาณ 20 - 60 ปี คนไข้จะเริ่มด้วยอาการเหมือนตาเขม่น อาจจะมีการกระตุกของกล้ามเนื้อบริเวณใต้ลูกตาข้างใดข้างหนึ่ง จากนั้นอาจเป็นมากขึ้นจนทำให้เกิดการกระตุกที่มุมปากและในที่สุดจะมีการกระตุกทั้งซีกบริเวณใบหน้าจนทำให้ตาดีหรือตาหลว และปากเบี้ยวเป็นพัก ๆ

สำหรับปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้มีภาวะใบหน้ากระตุกครึ่งซีกเป็นมากขึ้น ได้แก่

1. อดนอน
2. เครียด วิตกกังวล
3. ใช้สายตามากติดต่อกันระยะเวลานาน

การวินิจฉัย

แพทย์จะซักประวัติและตรวจร่างกายตามปกติ โดยไม่จำเป็นต้องตรวจคลื่นด้วยวิธีพิเศษทางคอมพิวเตอร์สแกนสมอง หรือตรวจด้วยแม่เหล็กไฟฟ้าของสมองแต่อย่างใด เพราะการตรวจด้วยวิธีดังกล่าวมักจะไม่มีพบพยาธิสภาพหรือข้อบ่งชี้ว่าคนไข้เหล่านี้เกิดอาการด้วยพยาธิสภาพใด

อันตรายหรือไม่

หลายคนกังวลว่าโรคนี้อาจเกิดจากเนื้องอกของสมองหรือเป็นความผิดปกติที่ร้ายแรง แต่โดยทั่วไปคนไข้กลุ่มใบหน้ากระตุกครึ่งซีกจะไม่มีอาการของโรครุนแรงเป็นอันตรายถึงชีวิต ดังนั้นถือว่าเป็นภาวะที่ไม่รุนแรง แต่มีข้อเสียคือผู้ป่วยจะเกิดความรำคาญ หรือไม่มั่นใจเมื่อต้องอยู่ในสังคมจนเกิดเป็นปมด้อยได้

แม้ในปัจจุบันจะยังไม่รู้ว่าสาเหตุแน่ชัด แต่มีข้อสันนิษฐานว่าอาจจะมีหลอดเลือดบริเวณก้านสมองที่ผิดปกติไปและอยู่บนประสาทสมองคู่ที่ 7 ซึ่งเป็นประสาทที่มากควบคุมกล้ามเนื้อบริเวณใบหน้าตลอดเวลา จึงทำให้มีการปล่อยกระแสไฟฟ้ามากเกินไป ทำให้เกิดใบหน้ากระตุกครึ่งซีก อย่างไรก็ตาม พบว่าคนไข้บางรายไม่เคยมีพยาธิสภาพของหลอดเลือดผิดปกติดังกล่าวมาแต่บริเวณเส้นประสาทเลย และยิ่งกว่านั้นคนไข้จำนวนหนึ่งที่ได้รับการผ่าตัดแยกหลอดเลือดที่มาแตะบนประสาทสมองคู่ที่ 7 นี้ออกไปแล้วอาจทำให้หายชั่วคราว แต่คนไข้เกินกว่าครึ่ง มักกลับมาเป็นอีกภายหลังการผ่าตัด 3 - 5 ปี ดังนั้นการแก้ปัญหาโดยวิธีดังกล่าวจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการรักษา

ประเทศไทยมีการรักษาอย่างไร

คนไข้จะได้รับการบำบัดรักษาหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรค

1. ยา อาจใช้ยากลุ่มออกฤทธิ์ก่อดมประสาทบำบัดรักษาได้เช่นกัน แต่ผลข้างเคียงค่อนข้างสูง ผู้ป่วยจะง่วงนอน และไม่สามารถปฏิบัติภารกิจประจำวันได้ ขณะเดียวกันผลของการควบคุมการกระตุกของกล้ามเนื้อใบหน้าพบว่ามีประสิทธิผลเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น

2. ฉีดสารโบทูลินัม ซึ่งเป็นโปรตีนชนิดหนึ่งที่สร้างจากเชื้อแบคทีเรีย Clostridium botulinum ซึ่งขณะนี้ เป็นวิธีการรักษาที่ดีที่สุด ออกฤทธิ์โดยสกัดกั้นกระแสไฟฟ้าที่ส่งออกมาจากปลายประสาทมายังบริเวณ presynaptic site ของกล้ามเนื้อใบหน้าโดยตรง ทำให้ไม่สามารถหลั่งสาร acetyl choline ซึ่งเป็นสารสื่อประสาทออกมาได้

ดังนั้นคำสั่งที่มายังกล้ามเนื้อจึงลดปริมาณลง มีผลให้การกระตุกของกล้ามเนื้อลดลง อย่างไรก็ตาม วิธีดังกล่าวเป็นการรักษาตามอาการ ผู้ป่วยต้องมาฉีดสาร โบทูลินัมทุก ๆ 3 - 6 เดือน ตามระยะเวลาของยาที่ออกฤทธิ์ ซึ่งการรักษา โดยวิธีนี้ได้ผลราวร้อยละ 85

3. วิธีรักษาอื่น ๆ เช่น การผ่าตัด ถือเป็นวิธีที่มีความเสี่ยงสูง เพราะอาจเกิดผลแทรกซ้อน เช่น หูหนวก ปากเบี้ยว มีเลือดออกที่ก้านสมอง เลือดออกในสมองน้อยจนทำให้หมดสติ เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต เกิดภาวะเจ้าชายนิทรา หรือ เสียชีวิต เพราะตำแหน่งของเส้นประสาทสมองคู่ที่ 7 อยู่ใกล้กับก้านสมองและสมองน้อย ซึ่งเป็นตำแหน่งสำคัญของ สมองนั่นเอง แม้การรักษาด้วยวิธีนี้ได้ผลราวร้อยละ 85 แต่ราวร้อยละ 50 อาจมีอาการเกิดซ้ำได้อีกหลังผ่าตัด แล้ว 5 ปี

แต่ไม่ว่าจะรักษาด้วยวิธีใด อย่าเพิ่งกังวลเกินไป เพราะหากทำจิตใจให้สบาย พักผ่อนเพียงพอ ออกกำลังกาย สม่ำเสมอ รวมทั้งลดการใช้สายตาและความกังวลได้ อาการก็จะค่อย ๆ ทุเลาลงครับ.

.....